

Posudek vedoucího práce na práci Ondřeje Marcina
„Drahokamy a barvy v knize Zjevení“

Ve své bakalářské práci se Ondřej Marcin zaměřuje na výklad veršů Zj 4, 2-3 (Janova audienční vize); Zj 21, 10-11 a Zj 21, 18-20 (popis Nebeského Jeruzaléma), v nichž se objevuje celkem třináct či čtrnáct drahých kamenů, jejichž význam představuje tradiční *crux* výkladu *Apokalypsy*. Cílem práce je proto podat *koherentní a souvislou* interpretaci tohoto motivu napříč knihou *Zjevení*, a to s přihlédnutím k relevantním pasážím *Starého zákona* a dalšího židovského i pohanského písennictví té doby. Autor předně všechny uvedené pasáže spojuje s tím, že jim je společný Janův pokus prostřednictvím drahých kamenů vyjádřit oslňující hru barev, která doprovází Hospodinovu epifanii a zabraňuje zejména jakémukoliv antropomorfismu při popisu Hospodinova vzhledu, přičemž privilegované postavení má pro Jana jednoznačně jaspis. Ondřej Marcin dále probírá jednotlivé drahé kameny a na základě sekundární literatury se pokouší určit jejich vzhled, barevné vyznění a zejména jejich význam ve *Starém zákoně*, kde lze nalézt pasáže, které spojují drahé kameny s Hospodinovou epifanií (např. *Ex* 24, 10; *Ez* 1, 16) či hovoří o drahokamech jako o nebeském stavebním materiálu (např. *Iz* 54, 11-1, *Tób* 13, 17). Jako klíčový text se přitom ukazuje popis náprsníku velekněze (*Ex* 28, 15-20; *Ex* 39, 9-13), který se sebou nese komplikovanou symboliku odkazující jak k Jeruzalémskému chrámu, tak i k obecným kosmologickým souvislostem. První ohled naznačuje, že Janovým záměrem patrně bylo rozšířit symboliku veleknězova náprsníku na celý Nebeský Jeruzalém, a tak naznačit, že jeho obyvatelé budou tvořit nový velekněžský lid. Druhý ohled pak odkazuje na kosmologické souvislosti celého textu, zejména vzájemnou korespondenci dvanácti drahých kamenů, dvanácti židovských kmenů a dvanácti znamení zvěrokruhu. Ondřej v literatuře vyhledal několik možných řešení této korespondence, nicméně všechna nakonec odmítá jako neprokazatelná a svévolná.

K povinnostem vedoucího patří vyzdvihnout zejména silné stránky předkládané práce: zde je třeba na první místě uvést, že Ondřej Marcin práci vypracoval zcela samostatně, když krom úvodní konzultace, kde jsme konkretizovali zadání, určili cíl práce, rámcově upřesnili metodiku a též jsem Ondřejovi doporučil některé základní publikace, jsem následně viděl už hotový text, a to cca deset dní před odevzdáním. Jakkoliv tedy vše nasvědčovalo velkému průšvihů, mohu rád konstatovat, že tomu tak není. Ondřej dokázal provést adekvátní bibliografickou rešerši (z opravdu důležitých textů mu tam žádný nechybí, já bych nicméně místo některých už poměrně zastaralých komentářů — například ten od Ernsta Hengstenberga z roku 1849 — doporučil např. komentář KOESTER, C. R. *Revelation: A New Translation with Introduction and Commentary*. New Haven: Yale University Press, 2014. 928 s. ISBN 9780300211030, v němž je též zapracována řada odkazů na kumránské texty; viz též s. 27). Podobně oceňuji, že si Ondřej dokázal všechny texty sám opatřit, samostatně nastudovat — což rozhodně není lehké čtení —, promyslet a vzájemně konfrontovat tak, že jejich závěry byl následně schopen shrnout do jednotné interpretace, která plně odpovídá bakalářskému stupni studia, je vypracována korektně, autor věcně argumentuje, logicky vyvozuje závěry a dokládá po mém soudu všechny teze, které předkládá.

Práci považuji za velmi zdařilou kompilaci, která však obsahuje některé motivy, které jsou v recentním bádání dosti přehlíženy: zejména oceňuji autorovu snahu podat výklad o kosmologických souvislostech podání o Nebeském Jeruzalému, zejména určit korespondenci mezi seznamem dvanácti drahých kamenů, dvanácti židovských kmenů a znameními zodiaku: jakkoliv autor nakonec ve shodě s moderními autory považuje za nepravděpodobné, že by *Jan ve svém seznamu drahokamů vědomě ukryl symboliku znamení zvěrokruhu*.

Osobně bych práci asi směřoval poněkud jinam: když jsem ji promýšlel, napadlo mě, že by nebylo od věci pokusit se — byť je fulltextově — prohledat korpus řeckých magických papyrů (PGM) a pokusit se určit, zdali se tam některé z drahých kamenů zmíněných ve *Zjevení*

objevují, a pokud ano, tak v jakých magicko-léčitelských souvislostech, podobně by patrně stále za pokus podívat se do antických astrologických textů, zdali v nich někde nalezneme korespondenci mezi drahými kameny a znameními zvěrokruhu. I kdyby byl v obou případech výsledek negativní, práci by to učinilo minimálně zajímavější.

Jsem si samozřejmě vědom toho, že práce má určité nedostatky: autor je především limitována tím, že mu je nepřístupný řecký text *Nového zákona*, což lze pouze částečně kompenzovat prací s několika různými překlady do češtiny a angličtiny. Po jazykové stránce je práce napsaná poměrně pečlivě — nenašel jsem v ní ani jeden překlep —, podobně precizně je vybudován i poznámkový aparát a bibliografie. Co se stylistiky týče, tak i přes závěrečnou redakci v práci zůstaly některé anglicismy např. formulace na s. 14: *označit barvu jako „ohnivou“ by bylo lepší alternativou barvě červené*; s. 21 *z kamenů je devátý topaz, u něhož panuje obava*; na s. 35 pak zůstal místo seznamu či výčtu *list (Pořadí, v jakém jsem znamení zvěrokruhu v tomto listu vyjmenoval)*. Z dalších drobných stylistických chyb bych snad upozornil autora na následující — v rámci obhajoby se k nim není třeba nijak vyjadřovat — místo odborného termínu *lapis lazuli* na s. 19 bych uváděl rozšířenější české *lazurit*; na s. 25 bych nehovořil *o útrobach města* (spíše třeba o interiéru), na s. 27 bych místo *nález útržků kumránských svitků* použil zavedené *zlomků*, na s. 30 *což může být dáno jak různými čteními Starého zákona* má být správně *různočteními*.

Z věcných připomínek bych snad uvedl jedinou, a sice, že autor asociuje červenou barvu s karneolem, což je zcela v pořádku, nicméně v audienční vizi s ní spojuje pouze hodnoty jako božský hněv či děs (s. 15 *jaspis tedy vyjadřuje Boží slávu a velkolepost, avšak ta může smrtelníka i děsit, což je znázorněno červeným, ba přímo krvavým karneolem*.): červená je ovšem též barvou Ducha svatého, čili nemusí mít pouze negativní konotace.

Pokud zbude při obhajobě čas, vznesl bych následující otázku: zatímco ve *Starém zákoně* je kamenem boží přítomnosti jednoznačně modrý safír (*Ex 24, 10; Ez 1, 16*), ve *Zjevení* je to světle zelený jaspis a safír je uveden až na druhém místě (*Zj 21, 19*): má autor nějaké vysvětlení, z jakého důvodu se barevné vyjádření Hospodinovy epifanie takto zásadně proměnilo?

Výše uvedené připomínky ale vůbec neznamenají, že je práce špatná: jakkoliv bych si některé věci třeba představoval jinak, je nutno zdůraznit, že Ondřej odvedl dobrou práci a výsledný text naplňuje po mém soudu požadavky stanovené na bakalářskou práci. Práci proto hodnotím stupněm výborně.

V Kladně 26. června 2022

Josef Kružík